

Informatievaardigheden in beweging

Wat zijn informatievaardigheden?

Informatievaardigheid is die combinatie van competenties die iemand nodig heeft om te onderkennen wanneer hij informatie nodig heeft, en waarmee hij in staat is de benodigde informatie op te sporen, te evalueren en effectief en zorgvuldig te gebruiken.

Het universitair onderwijs draagt eraan bij dat studenten effectiever en efficiënter informatie **zoeken, beoordelen en verwerken**.

De kwaliteit van studieproducten stijgt door duidelijke **verantwoording** van het tot stand komen ervan en draagt bij aan de **betrouwbaarheid, uitwisselbaarheid en reproduceerbaarheid**

Definitie ontleent aan: de ARCL normen, door LOOWI vertaald naar de Nederlandse situatie.

Association of College & Research Libraries (ACRL) ontwikkelde het *Framework for Information Literacy for Higher Education*

<http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>

Uit: Informatievaardigheid: normen voor het hoger onderwijs

Brochure uitgeven door de werkgroep Normering Informatievaardigheden van het Landelijk Overleg Onderwijs Wetenschappelijke Informatie (LOOWI)

De brochure is beschikbaar op:

<http://media.leidenuniv.nl/legacy/brochure-informatievaardigheid.pdf>

Nederlandse samenvatting normen informatievaardigheid

De normen voor informatievaardigheid zijn op de volgende wijze geoperationaliseerd.
De informatievaardige student:

Normen	Competenties
Norm 1 - kan de aard en omvang bepalen van de informatie die nodig is;	<ul style="list-style-type: none"> - kan de informatiebehoefte onderkennen en verwoorden; - kan een onderwerp afbakenen en onder woorden brengen; - kan potentiële informatiebronnen identificeren; - overziet de kosten en baten van het verkrijgen van de informatie; - herziet aanpak wanneer nodig.
Norm 2 - kan die informatie opsporen;	<ul style="list-style-type: none"> - kiest beste methode voor informatie verzamelen; - zet zoekstrategieën op; - verzamelt informatie op verschillende manieren; - herziet aanpak indien nodig; - kan informatie vastleggen en beheren.
Norm 3 - kan die informatie evalueren en verwerken;	<ul style="list-style-type: none"> - destilleert hoofdlijnen; - evalueert met vooropgestelde criteria; - legt (nieuwe) verbanden; - onderkent tegenstrijdigheden en nieuwe aspecten; - verwerkt nieuwe informatie binnen eigen kennis en waardesysteem; - evalueert binnen de "community of practice"; - herziet aanpak indien nodig.
Norm 4 - kan die informatie in een product verwerken;	<ul style="list-style-type: none"> - kan informatie verwerken in of tot een nieuw product of voordracht en dit effectief verspreiden.
Norm 5 - gebruikt de informatie op een integrale manier.	<ul style="list-style-type: none"> - is op de hoogte van wet- en regelgeving op het gebied van informatiegebruik en past deze toe.

Jos van Helvoort promoveerde dit jaar aan de UvA op een proefschrift over het beoordelen van informatievaardigheden in het hoger onderwijs.

Hij ontwikkelde tevens een **scoringsrubriek** die ook getest is. **Praktisch toepasbaar!**

De **scoringsrubriek** is een checklist met aandachtspunten voor het beoordelen van informatievaardigheden van studenten.

Behalve de beoordelingscriteria wordt ook het typerende studentengedrag op twee niveaus geoperationaliseerd.

De scoringsrubriek is te gebruiken in het kader van de beoordeling van diverse studentenproducten zoals onderzoeksverslagen, eindschrijftjes en essays.

De toekomst: de scoringsrubriek is gedigitaliseerd en geïntegreerd in de toets software.

Scoringsrubriek voor Informatievaardigheden   Naam docent beoordelaar: Naam/nummer student:

Onderdeel: studentenproduct

Criterion	Professioneel gedrag	Inadequaat gedrag	Score 1-20=
1 Oriëntatie op het onderwerp	☐ Uit het product blijkt dat de student zich goed op het vraagstuk of het onderwerp heeft georiënteerd en op basis daarvan een eigen invalshoek (focus) heeft geformuleerd. Dat blijkt ook uit het feit dat de student duidelijk heeft geformuleerd welke (onderzoeks)vragen hij/zij wil beantwoorden.	☐ Uit het product blijkt dat de student is uitgegaan van de oorspronkelijke vraag of de oorspronkelijke formulering van het onderwerp (zoals die zijn gegeven in het assignment) zonder dat hij/zij die verder heeft uitgediept. Dat blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat de betekenis van kernbegrippen bekend wordt verondersteld en deze niet nader worden gedefinieerd.	
Beoordeling:	0 uitstekend 0 goed 0 voldoende	0 zwak 0 slecht 0 zeer slecht	
2 Bronnenoverzicht / literatuurlijst	☐ Het product bevat een bronnenoverzicht dat volledig is en waarbij een standaard citation style correct is toegepast. Aan de hand van het bronnenoverzicht zijn de gebruikte bronnen eenduidig te achterhalen. Toelichting: het laatste is belangrijker dan het format van de titelbeschrijvingen (de 'citation style'). Voor de score 'uitstekend' dient ook de citation style echter correct te zijn toegepast.	☐ In het product ontbreekt een bronnenoverzicht en / óf het bronnenoverzicht is verre van volledig (van verschillende documenten waar in de tekst naar wordt verwezen ontbreken de gegevens) en / óf cruciale bibliografische gegevens (titel, auteur, publicatiejaar) ontbreken. Voorbeeld dat vaak voorkomt in de praktijk: van internetbronnen zijn alleen de url's vastgelegd.	Score 1-10=
Beoordeling:	0 uitstekend 0 goed 0 voldoende	0 zwak 0 slecht 0 zeer slecht	
3 Kwaliteit van de gebruikte primaire informatiebronnen (boeken, artikelen, websites etc.)	☐ Uit het bronnenoverzicht dat bij het product behoort, blijkt dat de student gebruik heeft gemaakt van relevante, betrouwbare (bij voorkeur zo authentiek mogelijke) en actuele informatiebronnen die het onderwerp bovendien vanuit verschillende gezichtspunten behandelen.	☐ De gebruikte externe bronnen zijn te licht, verouderd of onvoldoende relevant. Een voorbeeld van 'te licht' is als de student alleen internetsites als informatiebron heeft gebruikt. En / óf ... ☐ De gebruikte literatuur is eenzijdig. Er is bijvoorbeeld alleen gebruik gemaakt van overheidsinformatie (.gov-sites) of van publicaties van één bepaalde auteur.	Score 1-20=
Beoordeling:	0 uitstekend 0 goed 0 voldoende	0 zwak 0 slecht 0 zeer slecht	
4 Bronverwijzingen in de tekst	☐ In de tekst van het product zelf heeft de student eenduidig verantwoord welke informatiebronnen hij of zij heeft gebruikt. Dat geldt ook voor afbeeldingen of voor audiovisuele illustraties in het geval van een digitaal product.	☐ De student heeft werk van anderen (stukken tekst, afbeeldingen, geluidsfragmenten) verwerkt in zijn/haar eigen product zonder dat hij/zij de gebruikte bron heeft vermeld. Hoewel vaak niet opzettelijk, is er strikt gesproken sprake van 'plagiaat'.	Score 1-10=
Beoordeling:	0 uitstekend 0 goed 0 voldoende	0 zwak 0 slecht 0 zeer slecht	

De Universiteitsbibliotheek als partner bij het vormgeven van informatievaardighedenonderwijs

Traditioneel:

In het eerste blok geeft de vakreferent van de bibliotheek een hoorcollege en verzorgt een rondleiding.

Werd:

Tijdens een practicum gekoppeld aan een opdracht krijgen studenten informatie die ze direct kunnen toepassen.

Knelpunten:

- Afstemming van wijzigingen in het curriculum
- Logistiek (één vakreferent, 12 groepen in 3 dagen, roostering, inzet en overdracht bibliotheekmedewerkers)
- Eén contactmoment is niet ideaal om alle informatie over te brengen

Namens de Universiteitsbibliotheek:

Agnes van Diepen Informatiespecialist voor Europese Studies en Arabische Taal en Cultuur

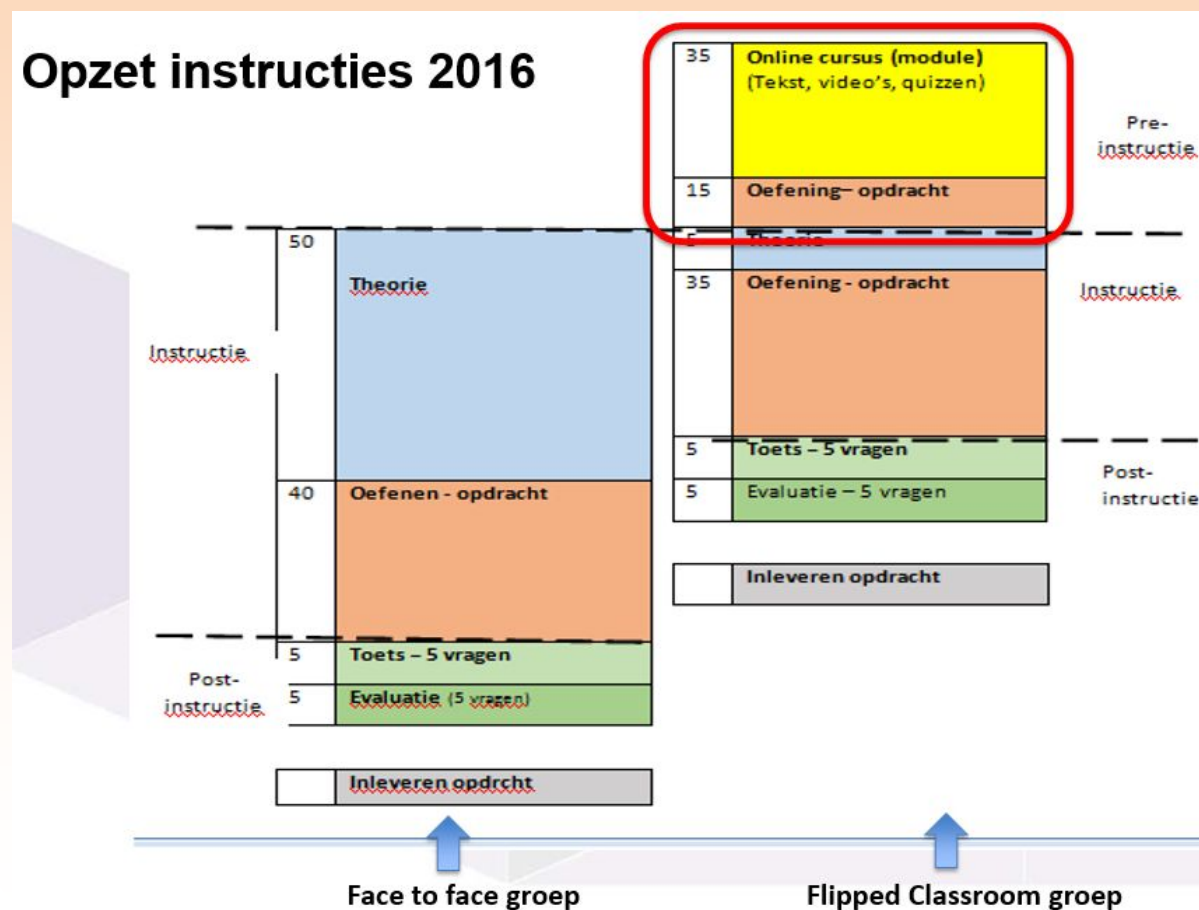
Harrie van der Meer Informatiespecialist HvA, projectleider online cursussen

De toekomst van informatievaardigheden in het (Gw) onderwijs?

- Aan de hand van ACRL normen en de scoringsrubriek bekijken docenten hoe en waar elementen van **informatievaardigheden** in het onderwijs worden **ingebed**. De vakreferent is partner in het vormgeven hiervan.
- Aan het begin van de opleiding doen de studenten een **online toets** die educatief van vorm is maar tevens de docent een beeld geeft van het niveau van de informatievaardigheden. De traditionele instructie door de bibliotheek blijft bestaan om studenten aan het begin van hun studie op weg te helpen.
- **In de verdere opleiding** zijn **instructie** en **oefenmomenten** ingebouwd zodat studenten hun informatievaardigheden verder kunnen ontwikkelen.

Blended learning De combinatie van klassikaal en computer ondersteund onderwijs is geschikt voor informatievaardighedenonderwijs: Studenten oefenen zelfstandig en kunnen hun vragen stellen tijdens een werkgroep. De bibliotheek biedt ondersteuning om dit vorm te geven. Bespreek het met je informatiespecialist.

Bij de HvA bibliotheek: **Flip the class room**
Eerst het huiswerk, dan de klassikale instructie.

TestVision

- Online toets software gebruiken als platform om studenten nulmeting infovaardigheden te doen bij nieuwe studenten.
- Door de vragen zo dicht mogelijk bij de praktijk aan te laten sluiten en gebruik te maken van de mogelijkheden in TestVision om feedback te geven doet de student ook veel kennis op over zoeken naar literatuur, het gebruiken van verschillende bronnen en de werking van de bibliotheek.

Amsterdam Assessment Cloud

Vragenlijst (2 vragen gevonden)

ID	Codering	Status	Soort	Auteur	Score
79279	publicatie in handen krijgen	Concept	Meerkeuzevraag	Diepen, Agnes van	1

Je hebt in een artikel de volgende annotatie gevonden. Je wilt het genoemde werk van Silvio Pons graag raadplegen. Om het snel te ...

67 FIG APC, Estero, 1978, mf 7812, 57-150. See also Silvio Pons, "Meetings between the Italian Communist Party and the Communist Party of the Soviet Union, Moscow and Rome, 1978-1980," *Cold War History*, 3 (2002), 157-66.

Om het snel te kunnen vinden is het nodig te weten om wat voor soort publicatie het gaat.

Het is een ...

- Tijdschriftartikel
- Monografie
- Dissertatie
- Hoofdstuk in een bundel

Welke criteria bevat de citatie waardoor je voor bovenstaande publicatiesoort hebt gekozen?

Opmaak

Wat is de snelste manier om te kijken of de Universiteitsbibliotheek deze publicatie beschikbaar heeft?

- Website van de Bibliotheek
- CataloguePlus
- Google Scholar
- Picarta

Consultatie tijdens
scriptie werkgroepen

Instructies over
Specifieke bronnen

Handouts over
specifieke zoektechnieken

Online demo's, bijv. LexisNexis

Wat kan de Bibliotheek bijdragen
aan het informatievaardighedenonderwijs

Suggesties voor
oefeningen

The screenshot shows the 'Bibliotheek' website with a search bar and navigation menu. The main content area features a 'Demo's LexisNexis Academic' section with a list of search options and their durations:

- > Zoeken op onderwerp (1.35 min.)
- > Zoeken op gebeurtenis (datum, periode) (2 min.)
- > Zoeken op auteur (1 min.)
- > Zoeken naar een specifiek artikel (1.15 min.)
- > Zoeken naar recensies (1.20 min.)
- > Zoeken naar interviews (1 min.)
- > Zoeken in geselecteerde bronnen (2.25 min.)
- > Zoektermen combineren (1.40 min.)
- > Presentatie zoekresultaten (2.05 min.)
- > Woordvarianten (3.35 min.)

Additional text includes: 'Snel zien hoe LexisNexis Academic werkt? Bekijk de korte demo's', the LexisNexis logo, 'Laatste wijziging: 12 januari 2012.', and 'Gepubliceerd door Bibliotheek van de UvA'.

De vakreferent / informatiespecialist
bespreekt graag met u wat er nodig is en wat
er mogelijk is.

The screenshot shows the 'Universiteitsbibliotheek' search results page for 'Catalogus van de UvA'. The search term is 'Persoon als onderwerp'. The page features a red header with the university logo and name, and a search bar. Below the search bar, there is a red banner with a white grid pattern. The text 'verder = klikken' is visible at the bottom right of the page.